

Esbernhus

Socialfagligt fundament

2024

Indhold

Esbernhus' socialfaglige fundament beskriver den faglige kurs for det miljøterapeutiske arbejde	1
Miljøterapi er den bærende metode på Esbernhus	1
Personlig recovery i et indefra perspektiv	1
Fra én til to eksperter	2
Sammentænkning af recovery-tilgangen og sundhed	2
CHIME	2
Når vi arbejder med at understøtte beboernes personlige recovery, kan elementerne i CHIME være relevante at forholde sig til og integrere i arbejdet. Herunder skal vi som miljøterapeuter understøtte beboerens udvikling af en positiv identitet, troen på og håbet for fremtiden samt empowerment (Slade, 2013).....	2
Sundhedslovgivning og miljøterapeutisk praksis.....	3
Isbjerget.....	3
KRAP	3
Narrative fortællinger.....	4
Alternative fortællinger i praksis	4
Et tilpas arousalniveau i hverdagen skaber trivsel	4
Statusbeskrivelsen er et vigtigt redskab for beboeren og dennes sagsbehandler	5
Voksenudredningsmetoden (VUM)	6
Udredning, bestilling, mål og delmål	6
Magtanvendelse – fysisk og psykisk magt	6
Forråelse - forebyggelse og håndtering	6
Den onde spiral.....	7
Faglighed som værn mod forråelse	8

Esbernhus' socialfaglige fundament beskriver den faglige kurs for det miljøterapeutiske arbejde

Esbernhus er et socialpsykiatrisk botilbud som støtter voksne mennesker med psykisk sårbarhed i at leve det liv, de ønsker sig. Det er mennesker, som har behov for at bo i støttende rammer og der tilbydes støtte efter Servicelovens § 85 og § 83. Der er 30 boliger, som lejes efter Almenboliglovens § 105. Der kan tilbydes beskyttet beskæftigelse efter Servicelovens § 103.

Alle medarbejdere og ledere på Esbernhus skal være bekendt med, forstå og efterleve nedenstående socialfaglige fundament i deres daglige samarbejde med Esbernhus' beboere og i det kollegiale arbejdsfællesskab. Det betyder;

- En forventning om at alle medarbejdere og ledere skal kunne arbejde tværfagligt og begå sig i et miljø, hvor udvikling og faglighed vægtes højt.
- En forventning om at alle medarbejdere og ledere indgår i arbejdsfællesskabet med positivitet, motivation og med forandringslyst og forandringsevne.

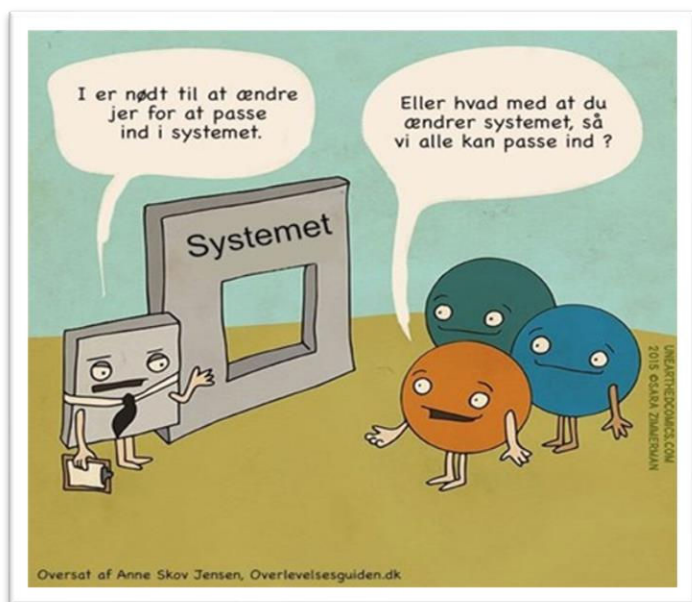
Esbernhus' medarbejdere og ledere vil på denne måde kunne bidrage til at skabe fremtidens Esbernhus. Det vil sige, et Esbernhus der er et attraktivt sted at bo tilpasset samtidens behov indenfor botilbud for mennesker med psykisk sårbarhed.

Det opnås med et motiverende læringsmiljø, som skaber gode rammer for Esbernhus' beboere og efterlever samtidens lovmæssige krav og forventninger.

Miljøterapi er den bærende metode på Esbernhus

Miljøterapi forstås på Esbernhus, som den pædagogiske og socialpsykologiske metode, der baserer sig på beboerens konkrete problemstillinger. Den miljøterapeutiske metode anvendes i den indsats som tilrettelægges sammen med beboeren. Der er fokus på at opøve beboerens færdigheder samt på at opnå oplevelse af livskvalitet. Der lægges vægt på relationen mellem beboerne, mellem beboeren og omgivelserne og mellem beboeren og miljøterapeuterne.

Esbernhus tager afsæt i [FNs handicapkonvention](#) og i [Danske Handicaporganisationers definition af handicap](#) som " [...] personer, der har en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hindre dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre".

Ud fra denne forståelse er det forholdet mellem beboerens forudsætninger og barrierer i beboerens liv, der afgør graden af funktionsnedsættelse.

Det miljøterapeutiske arbejde har derfor til formål at tilpasse rammen omkring beboeren, så denne får mulighed for aktiv deltagelse i eget liv.

Esbernhus' recovery-orienterede tilgang lever op til den internationale handicapkonvention ved at have fokus på borgerens ønsker og drømme.

FN's internationale handicapkonvention og den dialektiske handicapforståelse danner grundlag for løsningen af Esbernhus' kerneopgave.

Personlig recovery i et indefra perspektiv

På Esbernhus arbejder vi ud fra recovery-orienteret tilgang - ikke forstået som klinisk recovery - men som social og personlig recovery. Her er det beboeren selv, der definerer og vurderer sin recovery, og det handler om, at beboeren oplever at have et meningsfuldt og personligt tilfredsstillende liv - også selvom beboeren fortsat har symptomer.

Det er derfor beboerens egen oplevelse og fortolkning af det gode liv, som er det vigtigste. Det betyder, at beboerens indefra-perspektiv i særlig grad bliver meningsfuldt i forhold til miljøterapeutens viden om det gode liv.

Fra én til to eksperter

Med recovery-tilgangen skal praksis altid tage udgangspunkt i det, der giver mening fra beboerens eget perspektiv.

Vi ser beboeren som erfaringsekspert med viden om egne personlige drømme, ønsker og håb.

Ud over medarbejderen som miljøterapeut og faglig ekspert, inddrager vi beboeren som den vigtigste ekspert i eget liv, qua erfaringen med at være sig selv.

At tilrettelægge praksis efter beboerens indefra-perspektiv betyder det, at vi med udgangspunkt i vores faglighed, tilpasser rammen rundt om beboeren og tager ansvar for, at beboeren også på længere sigt fastholder trivsel og livskvalitet.

Sammentænkning af recovery-tilgangen og sundhed

[Sundhedsstyrelsen](#) tager udgangspunkt i det sundhedsfaglige perspektiv at "mental sundhed er en tilstand af trivsel, hvor individet kan udfolde sine evner, kan håndtere dagligdags udfordringer og stress samt indgå i menneskelige fællesskaber".

CHIME

Når vi arbejder med at understøtte beboernes personlige recovery, kan elementerne i CHIME være relevante at forholde sig til og integrere i arbejdet. Herunder skal vi som miljøterapeuter understøtte beboerens udvikling af en positiv identitet, troen på og håbet for fremtiden samt empowerment (Slade, 2013).

Når et menneske oplever **CHIME**...

REGION SJÆLLAND
PSYKINFO
... er det for dig

PSYKINFO

Kilde: Region Sjælland PSYK.INFO

Menneskets sundhed er ikke begrænset til fysiske behov, da eksempelvis sansemæssig understimulation og social isolation også kan føre til mistrivsel og fysisk ubehag.

På Esbernhus indgår det sundhedsfaglige perspektiv blandt flere perspektiver i det helhedsorienterede syn, som samarbejdet med beboere med funktionsnedsættelse er baseret på.

Med handicapkonventionen forpligter Esbernhus sig som organisation til at sikre, at beboeren med et handicap får lige så tidlig og hensigtsmæssig behandling som beboeren uden et handicap. På Esbernhus betyder det, at vi forpligter os til at sikre, at alle beboere får et tilbud, hvor sundhed og forebyggelse prioriteres.

Sundhedslovgivning og miljøterapeutisk praksis

Styrelsen for Patientsikkerhed fører tilsyn med Esbernhus, idet vi udøver lægeordineret behandling, hvilket også kaldes for sundhedsfaglige opgaver som fx medicinbehandling m.m. Kravene til Styrelsens tilsyn er opsat i "Målepunkter for tilsyn på Bosteder".

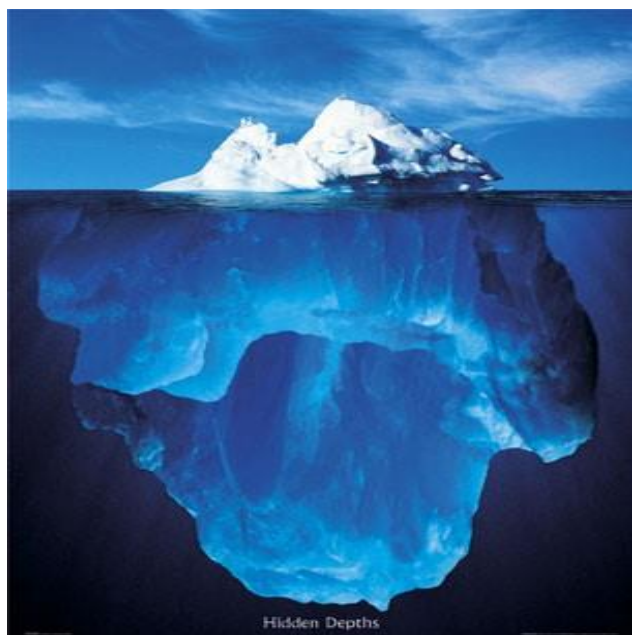
Målepunkter for tilsyn på Bosteder hos Styrelsen for Patientsikkerhed

For at sikre patientsikkerheden, når der arbejdes med sundhedsfaglige opgaver, anvendes instrukser som et arbejdsredskab.

Instrukser på Esbernhus

Når der arbejdes med sundhedsfaglige opgaver, er kravet til dokumentation meget stringent, fordi det har stor betydning for beboerens sikkerhed. Dokumentationen er både med til at sikre beboerens helbred og opfølgning på behandling, og samtidig også medarbejderens sikkerhed i opgaveløsningen.

Isbjerget

I den recovery-orienterede tilgang er vi mere optagede af, hvordan beboerens adfærd giver mening set fra beboerens indefra-perspektiv og vi er mindre optagede af den egentlige adfærd.

Som illustration på dette anvender vi isbjergmodellen: Adfærd (udefra-perspektivet) er det, der stikker op over vandets overflade, mens årsagerne (indefra-perspektivet) ligger gemt under overfladen.

Vores opgave i den miljøterapeutiske praksis er, sammen med beboeren, at gå nysgerrigt på opdagelse under overfladen og finde svaret på, "hvorfors" beboeren kan have denne adfærd.

På den baggrund kan vi sammen med beboeren planlægge en fagligt velbegrunder samt langt mere effektiv miljøterapeutisk indsats.

KRAP

Kognitiv Ressourcefokuseret Anerkendende Pædagogik (KRAP) kan kort beskrives som en metodisk værktøjskasse, der tager afsæt i følgende

- Vi gør alle det bedste, vi kan, ud fra vores grundvilkår og den aktuelle kontekst

- Vi vil gerne lære og udvikle os, hvis vi gives betingelser, så vi kan
- Vi vil alle reagere i overensstemmelse med vores styrende tanker
- Vi har alle ressourcer – men vi kan ikke altid se dem.

Det anerkendende og ressourcefokuserede udgangspunkt i KRAP gør at mennesker føler sig set og hørt. I praksis betyder det, at samarbejde og dialog er i fokus, og at der i samarbejdet opstilles realistiske og ønskede mål for den konkrete indsats. Herudfra kan den systematiske indsats med fokus på udvikling og trivsel for den enkelte. KRAP er således en metode med et systematisk ressourcefokus og en grundlæggende anerkendelse af det enkelte menneske og dets perspektiver og mestringsstrategier.

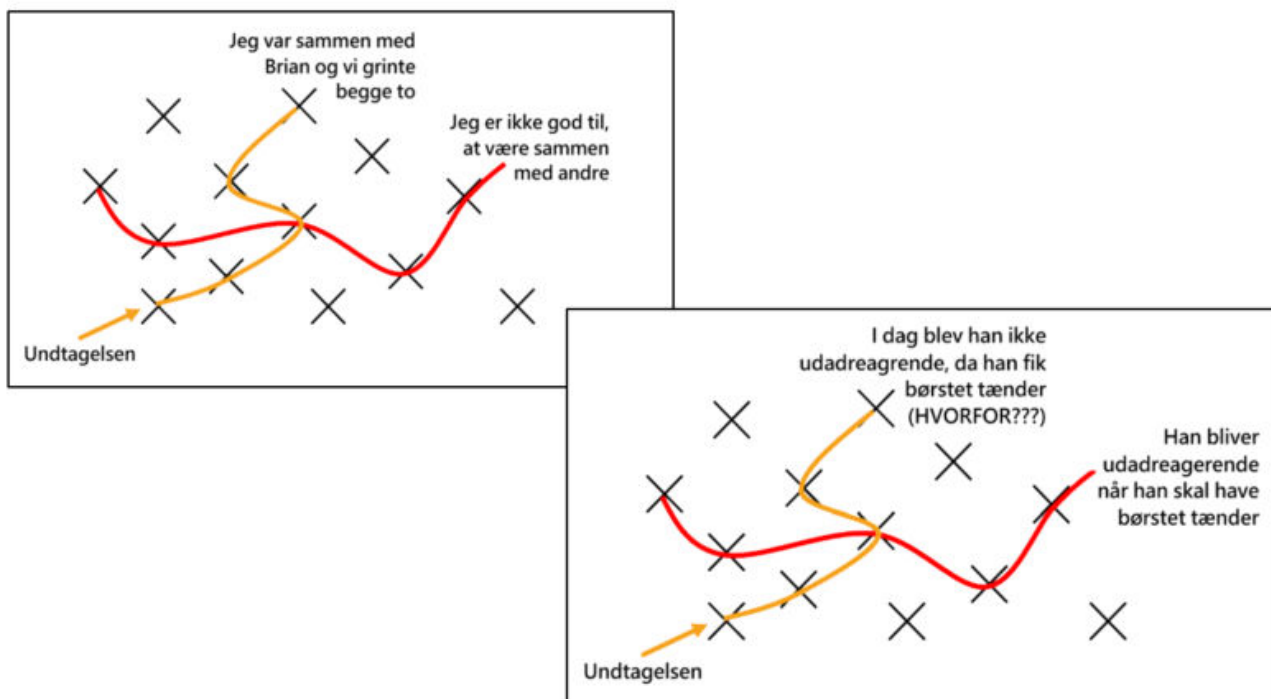
Narrative fortællinger

Narrativ betyder fortælling. Og i en narrativ tilgang tror vi på, at "sandheder" om verden og mennesker bliver skabt af fortællingerne om dem. Vi tror således ikke på, at "sandheder" er prædefinerede eller uforanderlige, men derimod på, at der findes flere mulige fortællinger, og ikke én af dem er den eneste sande. Dette åbner op for, at vi kan udfordre og potentielt forandre de forskellige sandhedsfortællinger, der eksempelvis er om en beboers identitet og adfærd. I erkendelsen af, at der ikke kun findes en sandhed, kan vi som miljøterapeuter hjælpe med at skabe alternative fortællinger og derved åbne op for andre identitetsforståelser og handlemåder for og sammen med beboeren.

Alternative fortællinger i praksis

Én af de måder, vi kan gøre dette i praksis, er ved igennem vores dagbogsregistreringer at have fokus på undtagelserne, der IKKE bekræfter reglen. Altså frem for, at vi kun registrerer de gange, hvor det ikke lykkes, eller de gange, hvor beboeren bliver udfordret, så har vi i stedet (eller samtidig) et aktivt fokus ift. at registrere alle de gange, hvor det går godt.

Hvis vi alene registrerer, når tingene ikke lykkes, ender vi ud med en lang liste over ting, vi ikke skal gøre. Dette hjælper os ikke meget i tilrettelæggelsen af den pædagogiske praksis og kan medføre oplevelsen af afmægtighed. Når vi også registrerer på, når det lykkes, så får vi pludselig en liste over nye handlemuligheder, hvilket er med til at modvirke afmægtighedens handlingslammelse. Fokus på alternative fortællinger er derved med til at forebygge forrælse (se senere).

Et tilpas arousalniveau i hverdagen skaber trivsel

Vi ved at omgivelser og nære relationer kan påvirke arousalniveauet. Low arousal er en metode, der bygger på princippet om, at vi kan smitte andre med vores affekter. Vi arbejder bevidst med viden om, at aktiviteter øger eller dæmper arousalniveauet hos os selv og beboeren.

I praksis følger low arousal disse principper:

Slap af i kroppen. På den måde signalerer du med din krop, at der er ro og styr på situationen.

Giv plads. Gør det konkret ved at gå nogle skridt tilbage, således at beboeren ikke føler sig trængt op i en krog. Det kan også være i overført forstand, at vi giver beboeren plads/tid til at bearbejde situationen, da flere mennesker med autisme har en længere latenstid og derfor skal bruge tid til at bearbejde information oppe i hjernen.

Stå lidt skråt. At stå skråt frem for overfor virker mindre dominerende og derfor konfliktnedtrappende. Derudover sikres en flugtvej for beboeren, da du således ikke blokerer udveje.

Sæt dig gerne ned. Særligt, hvis beboeren også sidder ned. At tale i øjenhøjde (her ment rent fysisk) virker mindre dominerende. Derudover er det lettere at slappe af i kroppen og bevare roen, når vi sidder ned.

Undgå øjenkontakt. Længerevarende øjenkontakt benytter vi, når vi ønsker at forføre eller dominere. Intet af det ønsker vi i dette tilfælde, hvorfor det er bedre at se væk.

Vær opmærksom på berøring. Når vi er stressede, bliver vi generelt mere følsomme i forhold til vores sanseregistrering. For et menneske, der måske i forvejen er overresponderende på berøringssansen, vil dette skærpes i en stressfyldt situation.

Flyt dem, der ikke er i affekt. De vil være nemmere at flytte på.

Stop med at snakke. Mennesker i affekt kan alligevel ikke høre eller omsætte de talte ord til handling. ... eller tal med rolig stemme. Det gøres ved at tale i et roligt og stille stemmeleje. Særligt kvinder vil skulle være opmærksomme på deres stemmeføring, da de fra naturens side taler i en højere frekvens (120-350hz) end mænd (60-200hz).

Afled - få personen til at tænke på noget andet. Dette kan gøres ved at begynde at tale om noget, der interesserer beboeren
- Eller ved at skifte personale, hvilket særligt virker, hvis konflikten er bundet op på en uenighed med et bestemt personale.

Undlad konsekvenspædagogik. I forvejen passer det ikke ind i en recovery-orienteret praksis at straffe eller belønne beboeres adfærd. Da det i konfliktsituationer ikke er muligt at lære noget, vil det i stedet eskalere konflikten. (Elvén, 2019)

Eksempler på aktiviteter, der sænker arousal:

- At føle sig set og føle sig forstået.
- Kognitive opgaver som matcher beboeren.
- Dybe tryk på led, muskler og kropsdele (f.eks. boldmassage).
- Hårdt arbejde for små og større led (grovmotoriske aktiviteter).
- Ro og stilhed.
- Små rum.
- Beboerens placering i lokalet.

Eksempler på aktiviteter, som øger arousal – godt hvis beboeren har behov for intens stimuli:

- Skift mellem sensorisk stimuli; skift tempo (løb hurtigt sammen), skift tonefald og skift mellem kropslige opgaver: Stå, sidde, være stille, hop ned fra små og større højder.
- Varier kontakten.
- Øg nysgerrigheden.
- Følg og fang opmærksomheden.
- Gå på kold jord i kort tid med bare tæer og derefter direkte i et varmt fodbad.
- Cykelture/gåture på ujævnt terræn.

Statusbeskrivelsen er et vigtigt redskab for beboeren og dennes sagsbehandler

Når der skal afholdes statusmøder mellem beboer og dennes sagsbehandler, er det Esbernhus opgave, sammen med beboeren, at hjælpe sagsbehandleren til at få et så retvisende billede af beboerne som muligt. Det gøres dels gennem statusbeskrivelsen og dels gennem det, der bliver sagt på mødet.

Når sagsbehandleren deltager på statusmøder (hvor denne ifølge lovgivningen

er forpligtet til at følge op på hvordan det går med beboeren), er der rigtig mange ting, som sagsbehandler skal have overblik over. Derfor er det vigtigt, at denne er velforberedt. Den eneste måde sagsbehandleren kan være velforberedt på, er ved at have læst om beboeren på forhånd i den fremsendte statusbeskrivelse. Statusbeskrivelsen og statusmødet vil oftest danne grundlag for den kommende bestilling, altså det der bestemmer hvor meget og til hvad beboeren skal have støtte.

Voksenudredningsmetoden (VUM)

Vi samarbejder med og omkring den enkelte beboer ud fra den anbringende kommunes udredning af beboerens behov og ønsker. Til det anvender en række kommuner voksenudredningsmetoden, også kaldet VUM. Metoden har til formål at forbedre den faglige og lovgivningsmæssige kvalitet i sagsbehandlingen – med udgangspunkt i den enkelte beboers behov og ønsker.

Udredning, bestilling, mål og delmål

Når en kommune har truffet afgørelse om, at en beboer er berettiget til støtte, er det sagsbehandlerens ansvar, at indsatsen bestilles og leveres, så beboeren kan modtage den nødvendige hjælp. Derfor udarbejder sagsbehandler i handlekommunen en bestilling til Esbernhus, som danner grundlaget for den indsats, Esbernhus skal levere. Hvis beboeren modtager flere forskellige indsatser – altså eksempelvis har både et botilbud og beskyttet beskæftigelse – udarbejder sagsbehandler en specifik bestilling til hver pædagogisk indsats. En bestilling indeholder typisk:

En beskrivelse af beboers funktionsniveau og støttebehov

Et indsatsformål

Et eller flere mål.

Indsatsformålet beskriver det overordnede formål med, at beboeren har et tilbud på Esbernhus.

Målene angiver hvilket særligt fokus der skal være i den indsats, tilbuddet leverer til beboeren. Ofte vil der i forbindelse med hvert mål være en beskrivelse af beboerens nuværende funktionsniveau samt forventede udvikling. Dette angiver det ønskede resultat, som vi og beboeren skal arbejde for at opnå. På baggrund af indsatsmålene oprettes delmål, som den daglige dokumentation tager udgangspunkt i.

Det er det miljøterapeutiske og sundhedsfaglige arbejde med at opnå målene som primært skal beskrives, når Esbernhus udarbejder statusbeskrivelse til den anbringende kommune. Det er også i forbindelse med statusbeskrivelse og statusmøde at beboeren og Esbernhus har mulighed for at give udtryk for, hvad der fremadrettet ønskes eller vurderes behov for i bestillingen.

Magtanvendelse – fysisk og psykisk magt

Understøttelse af det enkelte menneskes muligheder og beskyttelse af dennes personlige frihed er altid udgangspunktet for indsatsen på Esbernhus. Fysisk magtanvendelse er kun en mulighed, hvis det viser sig umuligt at løse en situation med en pædagogisk og miljøterapeutisk indsats.

Fysisk eller psykisk magtanvendelse må aldrig erstatte pædagogisk støtte og omsorg. Det er f.eks. ikke tilladt at tale nedsættende eller hånende til en beboer. Det betegnes som psykisk magt og det er ikke acceptabel fagprofessionel adfærd og kan ved gentagelse få ansættelsesmæssige konsekvenser.

Ved nødvendig fysisk magtanvendelse skal denne altid foretages så skånsomt, og kortvarigt som muligt. Fysisk magtanvendelse skal altid fagligt begrundes ift. mindsteindgrebsprincippet, og skal være proportionel i forhold til den adfærd/handling, beboeren udviser, som vi ønsker at afværge. Fysisk magtanvendelse må aldrig foretages med afsæt i en formodning om en mulig/given handling fra beboeren.

I forhold til fysisk og psykisk magtanvendelse er vi fagligt optagede af, hvordan vi kan forebygge og derfor er det vigtigt, at vi løbende drøfter og genbesøger lovgivning og vejledninger.

Som ansat på Esbernhus skal vi derfor kende til Servicelovens bestemmelser i forhold til magtanvendelse, og vi skal følge de gældende procedurer herfor - både i forhold til, hvornår vi må foretage en fysisk magtanvendelse, og også kravene i forhold til indberetning og efterfølgende forebyggende indsats.

Vi ved at en vedvarende opmærksomhed på forebyggelse og på løbende genbesøg af lovgivningen ikke bare har en forebyggende effekt til brugen af fysisk magt, men også en forebyggende effekt i forhold til psykisk magt. Et element i psykisk magt er begrebet forråelse.

Forråelse - forebyggelse og håndtering

(fra Psykolog Dorte Birkemoses beskrivelse i bogen "Når gode mennesker handler ondt" (2013)).

Ordet forråelse kommer af ordet "rå" og er, når omsorgspersoner bliver rå, kolde og kyniske i deres tilgang til dem, de er ansat til at passe på. Forråelse er en almenmenneskelig overlevelsestrategi og derfor en helt naturlig menneskelig reaktion, når mennesker føler sig afmægtige og oplever, at de er løbet tør for handlemuligheder. Afmægtighed kan skabe oplevelsen af vigende kontrol, hvilket kan medføre angst.

Fælles for alle mennesker er, at vi ikke kan være i denne oplevelse af kontroltab, og vi vil gøre alt for at genvinde kontrollen.

Hos de mennesker, som vi arbejder med, kan dette komme til udtryk i mere eller mindre hensigtsmæssige strategier (fx udadreagerende adfærd).

Hos os fagprofessionelle kan forsøget på at genvinde kontrollen komme til udtryk igennem forråelse. Forråelse er i bund og grund en projektion af vores egen afmægtighed. I stedet for at mærke egen følelse af utilstrækkelighed, tanker om egen uduelighed, tvivlen på egne evner, så vendes følelserne og afmagten imod beboeren.

Den onde spiral

Vi begynder at tænke tanker som: "Er det i virkeligheden ikke beboeren, der er på tværs? Er han i øvrigt ikke enormt opmærksomhedskrævende? Han prøver vist at løbe om hjørner med os".

Disse tanker kan komme, når vi oplever ikke at slå til, og sagen er, at vores afmagtsfølelser forsvinder, når vi giver andre skylden for vores følelser af afmagt.

Forråelse kan også opstå i forhold til kollegial tænkning og væren overfor hinanden.

Forråelsesprocessen starter med at vi får tanker og impulser styret af afmagt. Afmagtsfølelse er desværre et vilkår i pædagogisk praksis.

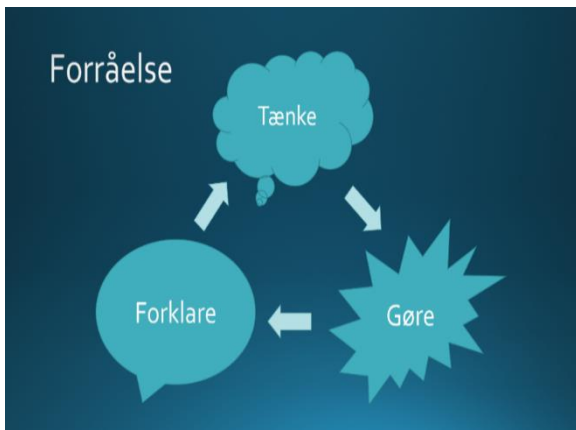
Vi arbejder med mennesker, med komplekse tanker og følelser, som vi ikke altid forstår, begriber eller kan håndtere.

- Derfor kan vi komme i tvivl og vi vil opleve at vi ikke altid slår til, hvilket afføder afmægtighed.
- Derfor får vi tanker og impulser til at ignorere, hæve stemmen, straffe eller skælde ud.

Desto hyppigere disse tanker og impulser kommer, desto større er risikoen for, at vi tager det næste skridt i forråelsesprocessen, som er at handle på disse.

På dette stadie i forråelsesprocessen er ikke kun ens tanker, men også handlingerne, forråede. Her tænker vi ikke kun "Hun er da enormt opmærksomhedskrævende", vi handler også på det og begynder måske at ignorere beboeren.

Hvis vi har handlet ondt gentagne gange, og det måske endda har spredt sig til flere eller hele medarbejdergruppen, så det på den måde er blevet tilgangen, vi har til beboeren, er vi nødsaget til at legitimere de onde handlinger overfor os selv og overfor andre.

Her prøver vi at bilde os selv og andre ind, at den onde handling er nødvendig eller måske endda i virkeligheden god.

Her begynder vi f.eks. at forsvare, at vi ignorerer et andet menneske ved at sige ting, som måske lyder faglige, som at "vi træner hendes evne til at behovs-udsætte" (selvom denne evne ikke kan trænes).

Dette vil så medføre, at vi tænker desto mere forrået, og en ond spiral er startet.

Faglighed som værn mod forråelse

"Så længe fagligheden hersker, kan forråelsen ikke for alvor få fodfæste. Så længe vi tager magt over afmagten på den faglige måde, er den forråede magt ganske enkelt ikke nødvendig", (Birkmose, 2013).

Når vi ønsker at gøre op med forråelse, så handler det derfor om at tage hånd om årsagen til afmægtigheden. Hertil findes der ikke et simpelt svar eller et quickfix, da årsagerne til afmægtighedsfølelsen kan være komplekse. Det kan handle om arbejdsmiljø, om faglige uenigheder, om manglende faglige værktøjer og viden, ledelsesmæssige beslutninger, besparelser mv.

Når vi har fundet ud af, hvad afmagtsfølelserne skyldes, kan vi finde bedre og mere faglige måder at håndtere og forebygge afmagtssituationerne på. Afmagten kan kun afhjælpes ved, at vi genvinder kontrollen over situationen.

Esbernhus/ledelsen, januar 2024.